

TAMPERE

Syvään päähän!

Survival-pakkaus valmistavan opettajaksi ryhtyvälle

TAMPEREEN KAUPUNKI

Miten oppilaat tulevat valmistavaan opetukseen?

- Valmistavan oppilaat tulevat ryhmään aina rehtorin oppilaaksi oton myötä. Rehtorilta saat ennakkotiedot tulevista oppilaista. Ilmoittautumistiedot näkyvät Wilmassa, kun koulusihteeri on käsitellyt ilmoittautumisen loppuun.
- Perheen tiedot saatuasi ota yhteyttä perheeseen ja lisäksi mahdolliseen sosiaalityöntekijään. Sovi alkutapaaminen perheen kanssa ja tilaa tarvittaessa tulkki tapaamiseen. Yhteydenoton tapa on vapaa, mutta usein tekstiviesti suomeksi ja englanniksi tavoittaa parhaiten.
- Valmistavaan opetukseen otetaan 7 - 16 -vuotiaita tamperelaisia oppilaita. Muista Suomen kunnista muuttava oppilas voi jatkaa valmistavassa opetuksessa, mikäli hän ei ole vielä opiskellut 9 kuukautta valmistavassa.
- Valmistavan opetuksen minimituntimäärät on mainittu OPS:ssa. Valmistavan opetuksen tuntimäärät eivät ole niin sitovia kuin yleisopetuksessa. Niitä voi olla muutama tunti vähemmän tai enemmän, sillä opetuksen järjestäminen on huomattavasti monimutkaisempaa runsaiden eriyttämistarpeiden ja integraatiotuntien vuoksi.
- Monikulttuurisen opetuksen pedagoginen asiantuntija hallinnosta konsultoi tarvittaessa valmistavan opetuksen asioissa. Lisäksi hän järjestää valmistavan opetuksen opettajille kokouksia, joissa voi verkostoitua muiden Tampereen valmistavan opettajien kanssa ja saada vertaistukea.

Mitä erityistä valmistavassa opetuksessa on?

- Opetuksessa ei voi käyttää puhuttua kieltä totuttuun opetustapaan, vaan konkreettinen näyttäminen ja elekieli korostuvat puheen tukena.
- Työ vaatii joustavuutta: oppilaita tulee ja lähtee vuoden mittaan.
- Luokassa on useimmiten samalla tunnilla monta eri opetusohjelmaa menossa oppilaiden taitotasojen mukaan. Saman ikäisetkin oppilaat ovat keskenään harvoin samalla taitotasolla, joten opetusta on eriytettävä runsaasti. Opetuksessa tulee kuitenkin muistaa se, että lopullisena tavoitteena on yleisopetuksen luokassa pärjääminen, joten edestä opetettavaa yhteisopetusta kannattaa myös harjoittaa.
- Oppilaat tai heidän vanhempansa eivät aina ymmärrä aikataulujen merkitystä. Opettaja on usein samalla myös vanhempien kulttuurikasvattaja.
- Opettajan täytyy usein ohjata vanhempia enemmän kuin yleisopetuksessa, esimerkiksi hakemaan oppilaalle paikkaa iltapäiväkerhoon jne.
- Oppilaat ovat usein tottuneet opettajajohtoiseen opetukseen, joten suomalaisen nykykoulun käyttämät oppilaslähtöiset työskentelytavat vaativat ohjattua opettelua.
- Oppilaista täytyy ottaa kokonaisvaltaisempaa vastuuta.
- Valmistava opetus kestää yleensä yhden vuoden.

Millainen opetussuunnitelma on?

- Valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa painotetaan oppilaan tutustumista suomalaiseen kouluun ja kulttuuriin sekä opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan

suomen kielen taitoa ja tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Kun oppilas on asettunut kouluun, hänen tulee osallistua perusopetuksen luokkien oppitunnille integraatiotunneilla. Integraatiotuntien määrää kasvatetaan oppilaan kielitaidon kehittymisen myötä. Opettajan tulee sopia nämä tunnit oppilaskohtaisesti kohdeopettajien kanssa. Valmistavan opetuksen aikana kartoitetaan oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet.

- Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma: [Tampereen kaupungin perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma - ePerusteet \(opintopolku.fi\)](#)
- Valmistavassa opetuksessa ei ole valtakunnallista tuntijakoa ja oppimääriä.
- Oppilaille laaditaan oma opinto-ohjelma, jossa määritellään oppimisen tavoitteet, oppiaineet, tuntimäärät ja sisällöt sekä integraatiotunnit ja mahdolliset tukitoimet. Opinto-ohjelmaa päivitetään lukuvuoden edetessä.
- Opinto-ohjelmat tehdään Wilma-oppilastietojärjestelmässä.
- Valmistavan oppilaalle kuuluvat erityisopettajan ja oppilashuollon palvelut, kuten muillekin oppilaille. Oppilas voi myös saada tarvittaessa tukiovetusta. Valmistavassa opetuksessa on tärkeää mahdollisen vahvemman tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukitoimien käynnistäminen.
- Valmistavan opetuksen tehtäviin kuuluu arvioida oppilaan jatko-opiskelua esim. luokkatason ja tuen tarpeen osalta. Oppilaan voi jättää yhtä ikävuotta alemmalle luokalle hänen siirtyessään yleisopetukseen. Tästä vastaanottavan rehtorin on tehtävä virallinen päätös.
- Uskontoa ei opeteta valmistavan opetuksen aikana.
- Oppilas voi mahdollisuuksien mukaan ilmoittautua oppilaan oman äidinkielen opetukseen, joka on ns. täydentävää opetusta. Huomioi oman äidinkielen ilmoittautumisaika, joka on ainoastaan keväällä.

Mistä lähteä liikkeelle?

- Aloituspalaveri
  - Oppilaan taustatiedot: henkilötiedot, koulunkäyntihistoria ja muut perustiedot löytyvät oppilaan ilmoittautumislomakkeesta, joka on Wilmassa.
  - Ilmainen koulu: koulusta saa oppimateriaalit ja ruoan. Oppilaalla tulee itsellään olla reppu, penaali, liikuntavaatteet.
  - Varmista lukujärjestyksen lukemisen taito.
  - Julkaisuluvat
  - Koulumatkat: Tarkista kuljetuskäytännöt koulusihteeriltä (bussi / taksi, kilometrirajat, oikeudet taksikuljetukseen). Lähikouluperiaatteen ollessa voimassa, oppilaat eivät yleensä saa koulukuljetusetua.
  - Ruokavalio: Keittiöltä saa lomakkeen, johon täytetään erityisruokavaliot. Kannattaa täyttää lomake yhdessä huoltajan kanssa aloituspalaverissa. Muista kysyä ruoka-aineallergiat.
  - Käy läpi ilmeisimmätkin oman koulun käytänteisiin liittyvät asiat (esim. alakoulussa välitunneilla ulkoillaan aina, säänmukainen ulkovaatetus, sadetakki, kumisaappaat, pipo, hanskat, lämmin takki jne., koulun alueelta ei saa poistua, aamulla odotetaan kellojen soittoa ennen kuin tullaan sisälle, koulussa ei tarjota aamupalaa, miten on tapana merkitä kotitehtävät, mitä vanhemmilta odotetaan läksyjen suhteen, sairaana ei tulla kouluun, miten poissaoloista ilmoitetaan opettajalle ja taksille, miten opettaja viestii kotiin, millaisia sääntöjä matkapuhelimen käytöstä on).
  - Perheet tulevat erilaisista kulttuuritaustoista, joten on hyvä mainita myös, että Suomessa lasta ei saa kurittaa fyysisesti. Täsmennyksenä kannattaa tuoda ilmi, että tämä tarkoittaa

myös tukistamista ja yksittäisiä läimäyksiä. Lisäksi tulee korostaa, että opettaja on ilmoitusvelvollinen poliisille huomaamastaan väkivallasta.

- Alkuopetuksessa pitää lisäksi muistaa kysyä ilta-/aamupäiväkerhon tarve. Hakemus tehdään Wilmassa. Saatavilla on myös paperinen lomake niille vanhemmille, jotka eivät osaa täyttää Wilma-lomaketta.

[PERUSOPETUS - Ilmiömäinen Tampere -blogi](#)

Kyseisiltä sivuilta löydät myös paljon muuta materiaalia maahan muuttaneiden opetuksen tueksi.

- Kodin ja koulun välinen yhteistyö

- Keskinäisen luottamuksen syntyminen aloitusvaiheessa suoristaa monta mutkaa myöhemmin. Erityisesti alakoulun puolella kodin ja koulun tiiviiseen ja jatkuvaan yhteistyöhön lapsen opetuksessa ja kasvatuksessa on kiinnitettävä huomiota. Vasta maahan tulleet perheet vaativat usein paljon tukea ja apua monissa asioissa myös koululta, vaikka sosiaalitoimi useimpia perheitä tukeekin. Monet perheet tarvitsevat uudessa ympäristössä myös vahvaa kasvatuksen tukea.
- Perusopetuksen opas monikielisten oppilaiden perheille eri kielillä:
[PERUSOPETUKSEN OPAAAT ERI KIELILLÄ - Ilmiömäinen Tampere -blogi](#)
- Tiedotteita valmistavasta opetuksesta eri kielillä:
[Monikieliset oppilaat \[Tampereen kaupunki - Koulutus - Perusopetus - Opiskelu perusopetuksessa\]](#)
[MATERIAALIT MONIKIELISIIN KOTEIHIN - Ilmiömäinen Tampere -blogi](#)

- Uuden oppilaan tilapäiseksi tueksi voi pyytää konsultoivan / omakielisen opettajan. Valmistavan opetuksen Teamsista löytyvät konsultoitavien opettajien yhteystiedot. Konsultoiva opettaja voi

- toimia omakielisenä samanaikaisopettajana
- toimia kieli- ja kulttuuritulkkina vanhempien tapaamisissa.

- Vinkkejä käytännön opetukseen:

- Valmistavan opetuksen Vuosikellon löydät alla olevan linkin takaa. Vuosikello ohjaa opetuksen teemoja, fraaseja ja kielioppiasioita yhteen sitoen.
[MATERIAALIT OPETTAJILLE - Ilmiömäinen Tampere -blogi](#)
- Alussa opetetaan sanastoa aihepiireittäin: koulu, perhe, ruokasanasto, verbit, värit, numerot, viikonpäivät, aika, adjektiivit, arjen fraaseja.
- Mitä pienemmistä oppilaista on kysymys, sitä tärkeämpää on suullisen kielitaidon kehittäminen, lukemaan ja kirjoittamaan opettelu, matematiikan perustaitojen harjoittelu ja koulunkäyntiin liittyvien taitojen opettelu.
- Monilla oppilailla on korkea kynnyks avata suunsa alkaakseen yrittää puhumista suomeksi. Työtapojen ja harjoitteiden avulla on kaikin tavoin pyrittävä rohkaisemaan oppilaita puhumaan omalla kielitaidollaan, ja osoittaa etteivät virheet haittaa lainkaan.
- Mikäli opettajalla ja oppilaalla on yhteinen kieli (esim. venäjä tai englanti) on syytä välttää ns. helppouden ansaa. Kääntäminen oppilaan vieraalle kielelle ei tue lainkaan suomen kielen oppimista. Etenkin alussa täytyy jaksaa olla kärsivällinen sanapulan kanssa, ja korvattava sanoja ilmein, elein ja konkreettisella näyttämällä. Rungas jonkun / joidenkin oppilaiden äidinkielen tai siihen verrattavan käyttäminen asettaa myös oppilaat eriarvoiseen asemaan.

Miten huomioidaan lukutaidottomia oppilaita?

- Opiskelu aloitetaan oppilaan omalta tasolta, joka tarkoittaa myös aktiivista luku- ja kirjoitustaidon opettamista.
- Konkretia opetuksessa: sanoja ja kielenkäyttöä voi oppia esim. kuvien kautta myös ilman luki-taitoja.
- Oppimateriaaliesimerkkejä: Taitava kynä, A:sta se alkaa, Moi! -sarja, Aapiset ja muut lukemaan ja kirjoittamiseen oppimiseen tarkoitettut materiaalit.

Mihin perustuvat valitut oppimateriaalit?

- Oppimateriaali valitaan oppilaan taitotason mukaan.
- Erityisopetukseen laaditut eri oppiaineiden kirjat toimivat kohtalaisesti myös valmistavassa opetuksessa.
- Käytetään mahdollisuuksien mukaan samoja kirjoja kuin integrointiryhmillä on käytössä. Tämä helpottaa oppilaan opiskelua ja samaistumista integraatiotunneilla.
- Valmiita hyviä oppimateriaaleja on melko vähän, varsinkin muissa oppiaineissa kuin suomessa.
- Yläkouluun sopivia suomen kielen oppimateriaaleja: Suomen mestari, Suomea sinulle, Ahaa, Lukumatka jatkuu, Oma suomi.
- Alakoulussa alkuopetuksessa toimivat Aapisen alaspäin eriytyvät tehtäväkirjat, Mukamatti ja Mukamatilda sekä muut ensimmäiselle luokalle suunnatut tehtäväkirjat ja erityisopetukseen suunnattu oppimateriaali. Myös Ekapeli internetissä on erittäin hyvä lukemaan opettamisessa kaikenikäisille.
- Alakoulun valmistavaan opetukseen tehtyjä oppikirjoja ovat mm. Eka suomi -lukukirja ja sen tehtävämonisteita sisältävä kansio sekä Aamu - suomen kielen kuvasanakirja.
- Alakoulussa voi käyttää suomenkielisiä matematiikan oppikirjoja, jotka vastaavat oppilaan taitotasoa ja tavoitteita.
- Varaudu siihen, että valittu oppimateriaali / tuntisuunnitelma ei toimi, ja ole valmiina muokkaamaan suunnitelmaa jatkuvasti oppilaan pakittamisen tai edistymisen tahdissa.
- Nettilinkkejä:
  - suomi: paljon linkkejä sivustolla <https://www.osallisenaverkossa.com/s2-materiaalit>
  - matematiikka: <https://peda.net/p/joykop/mm>
  - historia:
    - <https://www.hi3.fi/>

Miten kohdata oppilas, kun ei ole yhteistä kieltä?

- Missä on halu ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, siellä on tie. Rohkaise oppilaita käyttämään mielikuvitustaan ja kokemuksiaan ja yhdistelemään kaikkia mahdollisia tiedonmurusia, joita mielessä saattaa olla. Joidenkin oppilaiden kohdalla se on vaikeaa; voi esimerkiksi olla, että oman maan koulukulttuuri ei tue vapaata mielikuvituksen käyttöä ja avoinna on vain yksi ainoa kanava – se oman äidinkielen kanava. Molemmipuolisen ymmärryksen saavuttamiseen vähäisilläkin sanoilla kannattaa käyttää aikaa. Työllä ja vaivalla oivallettu sana tai käsite jättää varmasti pysyvemmän jäljen muistiin kuin pikaisesti googlattu käänös.

- Ymmärtämistä auttavat
  - eleet, ilmeet, kuvat (esim. <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>)
  - nettikääntäjät (käteviä ja nopeita käyttää, mutta suhtaudu käännöksiin varauksella!)
  - vertaisapu muilta samankielisiltä oppilailta (käytä vain ja ainoastaan tositärpeessä)
  - konsultoivat/ omakieliset opettajat (yhteystiedot Valmistavan opetuksen Teamsissa/ Taskussa/ suunnittelijalta)
  - Vanhempaintapaamisissa:
  - tulkit: Monetra tulkkipalvelut <http://monetratulkkipalvelu.fi/>
  - Blitz (aik. Tulká) -puhelintulkkusovellus (käytetään ainoastaan pakottavissa yllättävissä tilanteissa)

Kuinka paljon ottaa huomioon oppilaan erityisyyttä / kulttuuria?

- Ole positiivisella ja huomaavaisella tavalla utelias. Älä korosta ja kaiva esiin kulttuurisia eroja. Älä turhaan opettele ulkoa kaikkia maailman tapoja tai ole liian kulttuurisensitiivinen. Eivät oppilaan vanhemmatkaan sinulta tapojensa tuntemista odota. Kohtelias ja ystävällinen käytös riittää; sinä olet malli toimintatavoista uudessa maassa.
- Kaikkien suositellaan osallistuvan myös uintitunneille, ja tästä on hyvä keskustella jo hyvissä ajoin (ei ehkä kuitenkaan ensimmäisessä tapaamisessa, jolloin luottamus ei ole vielä rakentunut). Lopulta uimaopetus on kuitenkin vanhempien vastuulla.
- Eettiset ruokavaliot toimitetaan tiedoksi koulun ruokalaan.
- Moni oppilas on kokenut traumaattisia asioita menneisyydessä, ja traumat saattavat tulla esiin monilla eri tavoilla tilanteen rauhoituttua. Tavallinen, strukturoitu ja ennakoitava arki koulussa on kuntouttavaa. Ennakoitavuutta lisää lukujärjestys, jossa tutut rutiinit toistuvat päivittäin. Myös samana pysyvä luokkatila ja opettaja luovat turvallisuuden tunnetta. Päiväjärjestyksen voi aamulla esittää kuvin.
- Älä psykologisoi, älä ryhdy terapeutiksi, älä avaa haavoja. Hoida oma opettajan roolisi ja ole turvallinen aikuinen koulussa. Turvaudu moniammatilliseen yhteistyöhön ja oppilashuoltoon, kun asiat niin vaativat. Muista lisäksi perheen mahdollinen sosiaalityöntekijä yhteistyökumppanina haastavissa tilanteissa.

Miten oppilasta integroidaan yleisopetukseen?

- Opetussuunnitelmassa on määritelty, että integraatiota täytyy olla vähintään 2 tuntia viikossa. Lisää integraatiota oppilaan taitojen kehittymisen myötä niin, että lopulta oppilas voi olla jopa puolet tunneistaan yleisopetuksen luokassa.
- Integraatiota voi toteuttaa eri tavoilla:
  - Yksittäisen oppilaan voi integroida yleisopetuksen ryhmän tunnille. Aloita integraatio oppilaan vahvasta aineesta.
  - Valmistavan ja yleisopetuksen luokan yhteiset oppitunnit. Opettajat toimivat samanaikaisopettajina.
  - Esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa käytetyt ryhmät, joissa eri ikäisistä ja eri luokilta olevilta oppilaista muodostetaan uudet toimintaryhmät.
  - Mikäli valmistava luokka ei ole oppilaan lähikoulu, on hyvä neuvotella oppilaan lähikoulun kanssa integraatioviikoista, jolloin oppilas menee valmistavan luokan loppuvaiheessa integraatiojaksoille omaan lähikouluunsa.

○

Miten oppilasta arvioidaan?

- Opintojen aikana arviointi on jatkuvaa ja monipuolista esim. havainnoinnin, läksyjen tarkastamisen sekä sanakokeiden ja kokeiden avulla.
- Taitotavoitetaso on eurooppalaisen viitekehyksen kehittyvä alkeiskielitaito A1.2.
- Valmistavan opetuksen päättyessä oppilaalle annetaan osallistumistodistus, joka tehdään Wilmassa. Ohjeet todistuksen tekemiseen saat hallinnosta monikulttuurisen opetuksen pedagogiselta asiantuntijalta. Todistuksessa ei ole numeroarviointia. Välitodistuksia ei käytetä.

Miten toimitaan, kun oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta eteenpäin?

- Pidetään siirtopalaveri oppilaan tulevassa koulussa, johon kutsutaan oppilas, huoltajat ja uuden koulun edustaja (luokanopettaja / luokanohjaaja, rehtori, erityisopettaja, S2-opettaja).
- On tärkeitä käydä läpi oppilaan opinto-ohjelma, josta seuraava opettaja saa tietoa oppilaan osaamisesta ja tuen tarpeista. Koulusihteeri siirtää opinto-ohjelman sähköisesti seuraavaan kouluun.
- Oppilas jää tutustumaan uuteen luokkaan vähintään muutaman päivän ajaksi. Mikäli valmistava opetus ei ole järjestetty oppilaan omassa lähikoulussa olisi hyvä, jos oppilas pystyisi suorittamaan viikon integraatiojaksoja lähikoulussaan ennen siirtymistä.
- Jokaiselle oppilaalle harkitaan erikseen sopivin luokkataso, mutta Tampereen kaupunki on linjannut, että oppilas voidaan sijoittaa tarvittaessa enintään yhden vuoden ikätasoaan alemmalle luokalle.
- Tarvittaessa valmistavan opetuksen opinto-ohjelma korvaa pedagogisen arvion seuraavan puolen vuoden ajan siirryttäessä yleisopetukseen.
- Jos oppilas ei yleisopetuksessa etene vuosiluokkiin sidotun opetussuunnitelman mukaan, hänelle on tehtävä VSOP:n opinto-ohjelma (sis. tavoitteet, sisällöt, aikataulun, arvioinnin) sekä oppimissuunnitelma oikealle tuen portaalle yleisopetukseen siirtymisen jälkeen.
- Tarvittaessa toiselle asteelle ohjaus kuuluu valmistavan opettajan tehtävään yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa. Opinto-ohjaajan palvelut kuuluvat myös valmistavan luokan oppilaille.

Mitä oppilas osaa valmistavan jälkeen?

- Opiskelukielitaidon omaksuminen vie keskimäärin 5 - 7 vuotta.
- Suomen kieli on valmistavan opetuksen jälkeen keskimäärin taitotasolla A1.3 – A2.1. Tällä tasolla oppilas
  - osaa kysyä joitakin perusasioita
  - pystyy reagoimaan yksinkertaisiin kysymyksiin ja kehotuksiin
  - ymmärtää sanoja ja tekstin osia
  - osaa kirjoittaa lyhyitä viestejä sekä osaa nimetä asioita
  - alkaa jo osoittaa viitteitä aloitteellisuudesta: osaa esittää pyyntöjä ja toiveita sekä tiedustella asioita
  - osaa esittää kielteisen ja myönteisen mielipiteen ja käyttää tunne-, asenne- ja kohteliaisuusfraaseja
  - oppija alkaa pikkuhiljaa soveltaa oppimaansa viestinnässä sekä osaa kirjoittaa peruslauseita tutusta aiheesta.

On hyvä muistaa, että valmistavan vuoden aikana tulee tehdä paljon töitä sekä kannustaa ja motivoida oppilasta oppimaan mahdollisimman paljon. On kuitenkin oltava armollinen kielitaidon ja muun kehittymisen suhteen, ja annettava aikaa oppimiselle.

Tekijät: Sakari Ilkka, Hanna-Leena Johansson, Terhi Kuokka, Tuuli Vuolteenaho

Päivitetty versio 2024 Miina Sivula ja Tuuli Vuolteenaho